

جغرافیا و روابط انسانی، بهار ۱۴۰۳، دوره ۶، شماره ۴، صص ۱۷۶-۱۵۲

تبیین پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان با رویکرد آینده‌پژوهی

اسماعیل ویسیا

استادیار گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

vaysia@scu.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۱۶

چکیده چکیده:

هدف پژوهش حاضر تبیین پیشران‌های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان است. پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت و روش تحلیلی-اکتشافی است. جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه، تکنیک دلفی و مطالعات اسنادی-کتابخانه‌ای بهره‌گیری شده است. یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد از میان ۳۵ عامل اصلی تأثیرگذار ۲۰ متغیر به‌عنوان عوامل کلیدی شناخته شده‌اند. که این متغیرها بیشترین تأثیرگذاری و کمترین تأثیرپذیری را بر آینده توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان دارند و شامل عوامل وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه، نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون، وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون، وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی‌ربط، وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب، ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های و بازیکنانی، وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق، کمک به خصوصی‌سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت، وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی، کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات، بلیت‌فروشی مناسب، فروش لباس و پرچم باشگاه، کمک به اصل خصوصی‌سازی در فوتبال، وجود کمیته‌های استعدادیابی، استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعدادها، وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش و پرورش، وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب‌های فرهنگی، وجود مسئول خبری در باشگاهها، تعامل مناسب با خبرنگاران، وجود امکانات مناسب ماهوارها برای پوشش مناسب بازی می‌باشند. نتایج نشان داد که با توجه به تأثیرگذاری بالای نقش عوامل اقتصادی، رسانه‌ای و مدیریتی در خصوص توسعه ورزش فوتبال توسط مسئولین ورزش در استان خوزستان، می‌تواند جهات موفقیت و یا شکست شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان را مشخص نماید.

واژگان کلیدی: ورزش، فوتبال، آینده‌پژوهی، MicMac، استان خوزستان.

در عصر حاضر ورزش به‌عنوان یک بخش اقتصادی چه در بعد عملی و چه در بعد تماشایی، در تولید و مصرف کالاها و خدمات ورزشی و توسعه اقتصادی جوامع مختلف نقش اساسی دارد و هم اکنون یکی از عوامل تأثیرگذار در رشد اقتصاد ملی و نیز یکی از درآمدزاترین صنایع قرن ۲۱ به‌شمار می‌رود (محمودیان و همکاران، ۱۴۴۰: ۳۶). در واقع می‌توان گفت ورزش یک نمایش عمومی از نظم و ترتیب فیزیکی و ذهنی مربوط به ارزش‌های اجتماعی مرتبط است که عنصر رقابت را نیز شامل می‌شود (Torsson, 2013). به‌طوری‌که می‌توان بیان کرد صنعت جهانی ورزش، اخیراً سریع‌تر از همه تولیدات ناخالص در حال رشد است (Faulkner and Gabe, 2017). و تقریباً در زندگی افراد رسوخ کرده و در بین ورزش‌ها، فوتبال به‌دلیل جذابیت خاص، یکی از بیشترین جمعیت‌های ورزشی دنیا را تشکیل می‌دهد و جایگاه منحصر به فردی دارد، به‌گونه‌ای که به پدیده‌ی فراگیر و جهانی بدل شده و برای آن حد و مرزی نمی‌توان قائل شد (خلیلی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۸) و به‌عنوان یک نهاد اجتماعی قدرتمند در هر جامعه‌ای به اثبات رسیده است (عارفیان شهربابکی، ۱۳۹۶: ۸). و بدون شک یکی از قابل توجه‌ترین پدیده‌های جامعه‌ی بشری در زمان حال به حساب می‌آید. فراگیر شدن آن در سراسر دنیا از کشور فقیر تا غنی و شاغل بودن حداقل ۲۰۰ هزار بازیکن فوتبال حرفه‌ای و ۲۴۰ میلیون بازیکن آماتور که شامل همه گروه‌های سنی و هر دو جنس می‌باشند نشان از فراگیر شدن این رشته‌ی سازمان‌یافته دارد (غلامپور و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۶). در همین راستا می‌توان گفت؛ رشد فوتبال در هر کشور نیازمند توجه به علوم مختلف و استفاده از آن می‌باشد و برای دست‌اندرکاران فوتبال واضح است که فوتبال زیبا باید از سنین پایه آغاز شود و سایر فاکتورها و مهارت‌های لازم فوتبال باید طبق اصول علمی و تجربی، انجام شود؛ هرکجا که این‌گونه اندیشه‌ها پیگیری شد، موفقیت‌های پایدار بوجود می‌آید (درویشی، ۱۳۹۷: ۱).

از طرفی ورزش فوتبال امروزه محبوبترین ورزش در جهان است (Huijgen, et al. 2013). یکی از دلایل محبوبیت فوتبال به سادگی آن برمی‌گردد؛ برای اینکه به وسایل خاص و با قیمت بالا نیاز ندارد و در مکان‌های مختلفی قابل انجام می‌باشد (Perciballi, 2011). و به‌عنوان یکی از پرطرفدارترین و محبوبترین ورزش‌ها در پهنه بین‌الملل است تا آنجا که بسیاری از کشورهای پنج‌قاره آن را در ردیف ورزش ملی خود قرار داده‌اند. لبریز بودن ورزشگاه‌ها از تماشاگران در دیدارهای داخلی، منطقه‌ای و برخوردار از بینندگان چند صد میلیونی بخش تلویزیونی، فوتبال را به‌عنوان مردمی‌ترین ورزش جهان معرفی می‌کند. رواج ورزش فوتبال حرفه‌ای، نیاز به مدیران ورزش حرفه‌ای، اماکن و فضاهای ورزشی مورد نیاز، رشد و توسعه، وضعیت مالی مناسب و هواداران با وفا را کاملاً محسوس نمود (ball, 2008: 7). این ورزش در حال حاضر بیش از هر زمانی محبوب شده است و نه تنها به سلامت بدن کمک می‌کند، بلکه باعث بهتر شدن کیفیت زندگی افراد می‌شود (Cayolla & Loureiro, 2014) و تأثیر زیادی بر ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی دارد.

به‌طوری‌که بسیاری از کشورهای موفق، بخشی از اهداف و برنامه‌های خود را در زمینه فوتبال تعریف و تعقیب می‌نمایند (نادری نسب و همکاران، ۱۳۹۰). فوتبال نیز مانند هر عرصه دیگر متأثر از محیط خود است که برای توسعه و بهبود وضعیت نیازمند مقابله با تغییرات محیطی است که این امر در سایه برنامه‌ریزی مدون در این عرصه میسر می‌گردد. تحول ماهیت فوتبال به لحاظ اقتصادی سبب شده

است تا منافع و مصالح بسیاری برانگیخته شود. در نتیجه، طیف گسترده‌ای از منابع انسانی، مادی، پولی، مالی و اعتباری به سوی فوتبال روی آورده است (عارفیان شهریاربکی، ۱۳۹۶: ۹).

با توجه به مطالب بالا می‌توان گفت، رشته ورزشی فوتبال به دلیل برخورداری از ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، به‌طور کامل از حالت بازی ساده خارج شده است که این نکته دلیل توجه به ارتقای این رشته ورزشی در سطح جهان را آشکار می‌سازد. امروزه فوتبال با داشتن بیش از ۲۰۹ عضو در فدراسیون بین‌المللی فوتبال، ۲۰۷ هزار فوتبالیست حرفه‌ای، ۲۴۵ میلیون بازیکن آماتور و ۳/۴ میلیارد طرفدار، یکی از رایج‌ترین و محبوب‌ترین ورزش‌ها در جهان محسوب می‌شود. ایران از جمله کشورهایی است که فوتبال دل‌مشغولی بسیاری از مردم است و پیشرفت یا عدم پیشرفت در عرصه‌ی فوتبال با غرور ملی، احساس رضایت، خشنودی و امیدواری آحاد مردم ارتباط نزدیکی دارد و رشد و توسعه‌ی این رشته نیازمند حرکتی منسجم همراه با برنامه‌ریزی دقیق و متناسب بر اساس نگرش‌ها و رویکردهای رایج در فوتبال جهان است (نادری نسب و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۰۷). همچنین در کشور ایران ورزش فوتبال در شهر و روستا ریشه دوانده و بازیکنان و طرفداران بسیار دارد. به نظر می‌رسد با توجه به بافت جوان جامعه و مجموعه افرادی که به تمرین فوتبال می‌پردازند، قابلیت فوتبال کشور ما در کسب توفیق در عرصه فراملی بیش از آن باشد که به دست می‌آورد. شاید یکی از علل آن، کمبود منابع علمی در این رشته باشد؛ همچنین برای آنکه فوتبال کشور به اعتبار و ارزشی که در خور شان و مقامش هست، برسد و فوتبال فنی و پیشرفته همگانی شود، باید اصول و زیربنای فوتبال پیشرفته امروزی را کامل و به درستی شناخت و آن‌چنان با استیل‌ها، تکنیک‌ها، تاکتیک‌ها، روش‌های رایج و فنون متداول (و حتی ابداعی خود) آشنا و آنقدر آن‌ها را آزمایش و تمرین کرد تا به درجه مطلوب رسید (اصل کوتی، ۱۳۹۰). در سال‌های گذشته یکی از مشکلات اصلی و اساسی فوتبال کشور، توجه وافر به فوتبال بزرگسالان و کم توجهی به فوتبال پایه بوده است (حمیدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۱۰).

استان خوزستان نیز یکی از استان‌هایی است که ورزشکاران ملی زیادی را به سطح اول کشور معرفی کرده است و فوتبال این استان نیز سهم زیادی در این مهم داشته است. و این نشان‌دهنده استعدادهای نهفته و شکوفا شده در این استان هست که نیازمند برنامه‌ریزی دقیق در این زمینه است. با توجه به این مباحث، محققان با توجه به نبود پیش‌بینی دقیق آینده و پیچیدگی‌های ناشی از این تغییرات، باعث شده از علم آینده‌پژوهی بهره ببرند و آینده‌نگاری را وارد فعالیت‌های برنامه‌ریزی و پیش‌بینی تحولات کنند به طوری که؛ این علم در دو دهه‌ی اخیر به سرعت گسترش یافته است. در آینده‌پژوهی به جای تصور «تنها یک آینده» به گمانه‌زنی‌های خردورزانه و نظام مند در مورد نه تنها «یک آینده» بلکه «چندین آینده متصور» مبادرت می‌شود. با این وجود، بحث نقش فوتبال بر توسعه ورزش که یک سیستم پیچیده به‌شمار می‌رود، سبب شده است که پیش‌بینی روند توسعه فوتبال بسیار دشوار باشد. به همین دلیل، آینده‌پژوهی توسعه فوتبال که ابزاری سودمند و حیاتی در دست کارشناسان است تا با دیدی باز، مسیر واقعی این گسترش را با توجه به شرایط موجود مشاهده نمود و تمهیداتی برای سوق دادن آن به مسیر مطلوب بدست آوردند. در واقع مسأله‌ای که محقق با آن روبرو است این است که استان خوزستان فاقد یک برنامه آینده‌پژوهی برای توسعه ورزش فوتبال استان می‌باشد، لذا پژوهش حاضر بر آن است که مهمترین مولفه‌های توسعه ورزش فوتبال استان خوزستان را شناسایی کرده بدین منظور مهمترین سؤال این پژوهش این است که مهمترین شاخص‌ها و عوامل مؤثر بر موفقیت توسعه فوتبال در استان خوزستان کدامند؟

تاکنون تحقیقاتی زیادی در زمینه ورزش فوتبال انجام شده است که در ادامه بصورت خلاصه‌ی به چندین مورد از این تحقیقات پرداخته می‌شود (جدول ۱)

جدول ۱. پیشینه پژوهش

پژوهشگران سال	عنوان پژوهش	نتایج
دود و نیوانز ۱ (۲۰۱۸).	شناسایی استعداد های فوتبال: جنبه های فیزیولوژیکی	نتایج نشان داد که داده های فیزیولوژیکی در شناسایی افراد نقش دارد و برنامه های شناسایی استعدادها همانند یک باتری آزمایشی است که بر اساس ویژگی های جسمی و فیزیولوژیکی بازیکنان فوتبال نخبه، باید برای نظارت بر بلوغ و پیشرفت آن ها باشد و برای شناسایی افراد نخبه در فوتبال اهمیت دارد که شامل: آنتروپومتریک، قد، وزن، قدرت بی هوازی، سرعت، چابکی.
بنت ۲ و همکاران (۲۰۱۸)	ایجاد یک چارچوب برای شناسایی و توسعه استعداد در کشورهای در حال توسعه فوتبال	نتایج نشان داد که در حال ظهور فوتبال باید ویژگی های زیر را داشته باشند: ۱. کاهش عوامل مؤثر با ارائه فرصت های توسعه به بازیکنان بیولوژیکی بالغ و یا افرادی که در اواخر سال انتخاب، متولد شده اند؛ ۲. معیارهای انتخاب شده مورد استفاده در برنامه های توسعه استعدادیابی را برای به حداقل رساندن عدم انتخاب افراد فعال کنید؛ ۳. فوتبالیست های جوان را تشویق کنید که تجارب یادگیری خود را در طول توسعه تغییر دهند؛ ۴. توسعه دادن پروتکل های ارزیابی و چندجانبه که بازیکنان را در طول روند دنبال می کند؛ ۵. ساختار و منابع موجود در سیستم استعدادیابی را با دقت بررسی کنید.
یوری و همکاران (۲۰۱۷)	اندازه گیری کارایی لیگ برتر باشگاه های روسیه (۲۰۱۶-۲۰۱۲)	نتایج نشان داد که نگرش کاربردی می تواند به شناسایی نقاط ضعف و تمرکز بر راهبردهای افزایش کارایی باشگاه های فوتبال کمک کند.
جاردین (۲۰۱۰)	ارزیابی عملکرد باشگاه های فوتبال فرانسه با استفاده از تکنیک DEA-BCC و DEA-CCR	نتایج نشان داد که ورودی های ارزیابی عملکرد شامل دستمزدهای پرداختی و جمعیت شهر میزبان و دو خروجی امتیازات کسب شده و گردش مالی فصل بود.

1Dodd and Newans

2 Bennett

<p>رضایی و همکاران (۱۴۰۰) آینده‌پژوهی توسعه ورزش نتایج نشان داد از بین ۴۰ متغیر اثرگذار بر توسعه ورزش حرفه‌ای حرفه‌ای زنان ایران بر پایه سناریونویسی خصوصی، درآمدزایی و تجاری‌سازی ورزش بانوان، سرمایه‌گذاری دولت، جذب سرمایه مالی، افزایش سطح درآمد، افزایش قدرت و حضور بانوان در فضای ورزش، افزایش تعداد باشگاه‌های ورزشی در حوزه ورزش بانوان، حمایت جامعه از توسعه ورزش زنان، افزایش زنان تحت پوشش ورزش قهرمانی، حمایت رسانه‌ها، کسب سهمیه در رقابت‌های المپیک نقش کلیدی را آینده ورزش حرفه‌ای زنان دارند.</p>	<p>رضایی و همکاران (۱۴۰۰) آینده‌پژوهی توسعه ورزش حرفه‌ای زنان ایران بر پایه سناریونویسی خصوصی، درآمدزایی و تجاری‌سازی ورزش بانوان، سرمایه‌گذاری دولت، جذب سرمایه مالی، افزایش سطح درآمد، افزایش قدرت و حضور بانوان در فضای ورزش، افزایش تعداد باشگاه‌های ورزشی در حوزه ورزش بانوان، حمایت جامعه از توسعه ورزش زنان، افزایش زنان تحت پوشش ورزش قهرمانی، حمایت رسانه‌ها، کسب سهمیه در رقابت‌های المپیک نقش کلیدی را آینده ورزش حرفه‌ای زنان دارند.</p>
<p>احمدی و همکاران (۱۴۰۰) طراحی مدل دیپلماسی فوتبال و روابط بین‌المللی در ایران از دیدگاه صاحب‌نظران</p>	<p>احمدی و همکاران (۱۴۰۰) طراحی مدل دیپلماسی فوتبال و روابط بین‌المللی در ایران از دیدگاه صاحب‌نظران</p>
<p>ضمیری کامل و ارائه مدل توسعه سیاست‌گذاری مالیاتی در فوتبال حرفه‌ای ایران با استفاده از مدل داده بنیاد</p>	<p>ضمیری کامل و ارائه مدل توسعه سیاست‌گذاری مالیاتی در فوتبال حرفه‌ای ایران با استفاده از مدل داده بنیاد</p>
<p>علی دوست قهفرخی و همکاران (۱۴۰۰) طراحی الگوی شایستگی‌های مدیر باشگاه در لیگ برتر فوتبال ایران</p>	<p>علی دوست قهفرخی و همکاران (۱۴۰۰) طراحی الگوی شایستگی‌های مدیر باشگاه در لیگ برتر فوتبال ایران</p>
<p>فروردین و همکاران (۱۳۹۹) براساس نتایج و پس از دسته بندی نهایی مفاهیم تعداد ۲۸ مقوله فرعی به دست آمد که در ۶ مقوله‌ی اصلی جایگذاری شدند. براساس پارادیم شش‌گانه موفقیت مربیان در پیشاندهای موفقیت مربیان، بستر و امکانات، بازدارنده‌ها، استراتژی‌های کاربردی و پیامدهای موفقیت مربیان جمع بندی شده است.</p>	<p>فروردین و همکاران (۱۳۹۹) براساس نتایج و پس از دسته بندی نهایی مفاهیم تعداد ۲۸ مقوله فرعی به دست آمد که در ۶ مقوله‌ی اصلی جایگذاری شدند. براساس پارادیم شش‌گانه موفقیت مربیان در پیشاندهای موفقیت مربیان، بستر و امکانات، بازدارنده‌ها، استراتژی‌های کاربردی و پیامدهای موفقیت مربیان جمع بندی شده است.</p>

ماجدی و همکاران (۱۳۹۹) شناسایی و رتبه بندی عوامل نتایج نشان داد در بین عوامل فردی، عدالت در رفتار با وزن در موفقیت مدیران باشگاه های لیگ اولویت اول و نظارت و کنترل در اولویت آخر، در بین عوامل برتر فوتبال در ایران سازمانی، ثبات مدیریت در اولویت اول و چشم انداز مشترک با وزندر اولویت آخر، و در بین عوامل برون سازمانی کانون هواداران با وزن در اولویت اول و مزیت رقابتی با وزن در اولویت آخر قرار گرفت.

زهرة وندیان و طراحی و تدوین مدل قابلیت نتایج نشان داد که مدل ارائه شده می تواند به عنوان ابزاری جهت همکاران (۱۳۹۷) های بازاریابی باشگاه های لیگ شناسایی قابلیت های بازاریابی باشگاه های فوتبال و بهره گیری از برتر فوتبال ایران این قابلیت ها مورد استفاده قرار گیرد تا بگونه ای منطقی و اصولی به بازاریابی، کسب درآمد و استقلال مالی باشگاه و حل مشکلات موجود در این حوزه پرداخت

دوستی (۱۳۹۵) شناسایی و رتبه بندی موانع و نتایج نشان داد که مهمترین موانع توسعه باشگاه های فوتبال عوامل توسعه باشگاه های فوتبال مازندران، نداشتن حامیان مالی مناسب، نداشتن استادیوم منتخب استان مازندران استاندارد و نبود برنامه ریزی بلند مدت در باشگاه ها می باشند.

بررسی پیشینه پژوهش نشانگر آن است که با توجه به اهمیت و ضرورتی که مسئله توسعه ورزش فوتبال دارد، اما تاکنون با رویکردی خاص به شناسایی عوامل مؤثر در توسعه فوتبال توجه نشده است، این در حالی است که آگاهی از عوامل مؤثر بر توسعه فوتبال کلاشهرا امروزه از اهمیت بسیاری برخوردار است و در این راستا بهره گیری از رویکردهای مدیریتی و طراحی مؤلفه های کلیدی گام مؤثری در این عرصه خواهد بود، باید توجه داشت که در جهان پر از تغییر و تحول و محیط سرشار از عدم قطعیت ها، تنها با به- کارگیری آینده پژوهی است که می توان عوامل کلیدی مؤثر در توسعه ورزش فوتبال از اثرات منفی این تغییرات بر شهر کاست و با مدیریت صحیح و برنامه ریزی شده مدیران ورزش فوتبال در شهر و روستا را در برنامه ریزی ها و سیاست گذاری ها یاری نمود، لذا پژوهش حاضر به دنبال شناسایی مؤلفه های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان می باشد. همین مسئله پژوهش حاضر را از سایر پژوهش هایی که تاکنون انجام نشده است متمایز می نماید.

روش تحقیق:

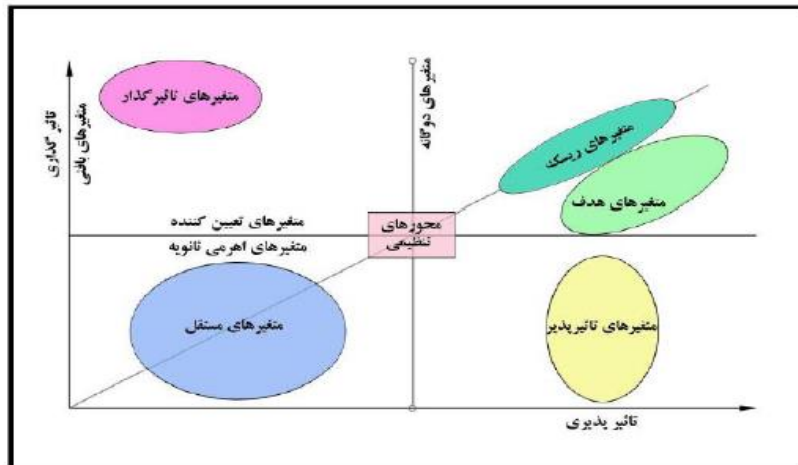
پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت و روش بر اساس روش های جدید علم آینده پژوهی تحلیلی و اکتشافی است برای گردآوری داده های مورد نیاز از پرسش نامه و تکنیک دلفی و مطالعات اسنادی و کتابخانه ای بهره گیری شده است برای به کارگیری تکنیک دلفی و تحلیل اثرات متقاطع در دو مرحله پرسشنامه ها تهیه شده است؛ مرحله اول شامل ۳۰ پرسشنامه باز است که در آن مهمترین عوامل مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان در موضوعات محوری با در نظر گرفتن حوزه های مختلف و همه جانبه ورزش به خصوص ورزش فوتبال در اختیار کارشناسان قرار داده شده است که به استخراج کلی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان انجامید (جدول ۲).

جدول ۲. شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان

ابعاد	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها
اقتصادی	حامیان مالی	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق باشگاهها
		کمک به خصوصی‌سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت در عرصه فوتبال
		وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی در فوتبال
تربیتی	درآمدهای روز	بلیت فروشی مناسب
	مسابقه	فروش لباس و پرچم باشگاه به صورت هدفمند و زیر نظر باشگاه
		تبلیغات دور زمین
فرهنگی	نگرش اقتصادی و بازرگانی	وجود قوانین مدون برای کاهش دخالت دولت و حضور افراد سرمایه‌گذار در عرصه فوتبال
		وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط برای تبدیل باشگاهها به بنگاههای اقتصادی
		کمک به اصل خصوصی‌سازی در فوتبال توسط مسئولان دولتی
مدیریتی	وضعیت استعدادیابی در باشگاه‌ها	وجود کمیته‌های استعدادیابی در باشگاهها
		استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعدادهای فوتبال
		وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و وزارت آموزش و پرورش
رشته‌های	نگرش اجتماعی- فرهنگی	وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب در شهرهای مختلف کشور
		برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مدیران و بازیکنان جهت آشنایی با اثرات فرهنگی و فوتبال اجتماعی
		استفاده از ظرفیت ورزشگاه‌ها و هواداران برای کاهش جرایم اجتماعی
رشته‌های	امکانات ورزشگاه‌ها	وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب‌های فرهنگی توسط باشگاهها
		فاصله مکانی ورزشگاه‌ها (حداکثر ۳۰ دقیقه) با مرکز شهر
		دارا بودن زمین تمرین مناسب و مطابق با استانداردهای فیفا
رشته‌های	نشریات مطبوعات	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران فوتبال
		دار بودن امکانات مناسبی پذیرایی مناسب برای هواداران و تاسیسات مناسب بهداشتی
		وجود مسئول خبری در باشگاههای فوتبال مطبوعات
ابزار مجازی	فضای مجازی	تعامل مناسب با خبرنگاران نشریات کشور
		منتشر شدن مجله‌های اختصاصی فوتبال حداقل ماهی یک بار توسط سازمان لیگ
		منتشر شدن وضعیت تیم‌های لیگ برتری و لیگ یک هر استان در نشریات محلی
	ابزار مجازی	وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه
		ارائه اطلاعات مربوط به برگزاری مسابقات از طریق شبکه‌های اجتماعی
		نظارت بر عملکرد باشگاهها در فضای مجازی توسط فدراسیون و سازمان لیگ
		وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون در دبیرخانه سازمان لیگ

وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش مناسب بازی های در تلویزیون	
وجود فضای کافی و امکانات لازم برای پخش برنامه های تلویزیونی در ورزشگاه ها	
ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه های و بازیکنانی	ایجاد قوانین به
ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه های و بازیکنانی که قوانین فریلبی (اجتماعی، اقتصادی و ...)	روز و متناسب
را رعایت نمی کنند	
ارائه قوانین برای تنظیم قرارداد بین بازیکن و باشگاه توسط کمیته های فدراسیون فوتبال	نوع قراردادهای
متعهد بودن دو طرف به قرارداد های منعقد شده	متعهد

مرحله دوم شامل ۲۵ پرسشنامه برای تعیین عوامل اصلی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان از طریق وزن دهی است که توسط کارشناسان تکمیل و در نهایت برای تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده از نرم افزار میک مک بهره گیری شده است. نرم افزار میک مک، همگی متغیرها را در یک نمودار مفهومی، معرف پراکنندگی متغیرها نواحی تعریف شده براساس میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن ها نمایش می دهد. همان طور که در شکل (۱) مشاهده می شود، پنج دسته از متغیرها در این روش مطرح اند.

شکل ۱. انواع متغیرها متناسب با تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن ها (۳۴)

یافته ها

در این میان ضرورت شناخت وضعیت آینده برنامه ریزی تبیین پیشران های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال و لزوم نیل به آینده مطلوب در این حوزه، مستلزم بهره گیری از شیوه های نوین و کارآمد است که رویکرد آینده نگاری این مهم را برآورده ساخته است. این رویکرد نوین می تواند با شناسایی ظرفیت ها و قابلیت های کنونی و چالش ها و مسائل پیش رو، روش های مفیدتر و مناسب تری را برای این حوزه ارائه دهد. در این راستا پژوهش حاضر بر آن است تا با بهره گیری از روش های خاص آینده نگاری، عوامل کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده پیشران های کلیدی مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان را از بین عوامل اولیه مؤثر شناسایی کند. در پژوهش حاضر، برای شناسایی متغیرهای اولیه تأثیرگذار وضعیت آینده توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان از مطالعات پیشینه نظری و دلفی

متخصصین استفاده شده است. در این مرحله متخصصین و کارشناسان خبره در حوزه شهری با استفاده از روش‌هایی همچون مصاحبه، پرسشنامه تشریحی مورد پرسشگری قرار گرفتند. نظرات آن‌ها در مورد عوامل تأثیرگذار بر وضعیت آینده توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان مورد تحلیل قرار گرفته و در نهایت تعداد ۳۵ متغیر به شرح زیر استخراج شد.

جدول ۳. متغیرهای اولیه تأثیرگذار بر وضعیت آینده توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان

ردیف	عنوان کوتاه	شناسه	ردیف	عنوان کوتاه	شناسه ها
۱	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق	E1	۱۹	دارا بودن زمین تمرین مناسب	H2
۲	کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ.	E2	۲۰	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران فوتبال	H3
۳	وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی	E3	۲۱	دار بودن امکانات مناسبی پذیرای مناسب برای..	H4
۴	کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات	E4	۲۲	وجود مسئول خبری در باشگاهها	R1
۵	بلیت فروشی مناسب	E5	۲۳	تعامل مناسب با خبرنگاران	R2
۶	فروش لباس و پرچم باشگاه	E6	۲۴	منتشر شدن مجله فوتبال حداقل ماهی یک بار	R3
۷	تبلیغات دور زمین	E7	۲۵	منتشر شدن وضعیت تیم‌های لیگ برتری در..	R4
۸	وجود قوانین مدون برای کاهش دخالت دولت	M1	۲۶	وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه	R5
۹	وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط	M2	۲۷	ارائه اطلاعات مربوط به برگزاری مسابقات از..	R6
۱۰	کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال	M3	۲۸	نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون	R7
۱۱	وجود کمیته‌های استعدادیابی	M4	۲۹	وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون	R8
۱۲	استفاده از روش‌های جدید برای کشف..	M5	۳۰	وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش..	R9
۱۳	وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش..	M6	۳۱	وجود فضای کافی و امکانات لازم برای بخش..	R10
۱۴	وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب	M7	۳۲	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌ها..	HO1
۱۵	برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مدیران و..	M8	۳۳	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌ها و..	HO2

HO3	ارائه قوانین برای تنظیم قرارداد بین بازیکن و..	۳۴	M9	استفاده از ظرفیت ورزشگاه ها و هواداران	۱۶
HO4	متعهد بودن دو طرف به قرارداد های منعقد شده	۳۵	M10	وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب..	۱۷
			H1	فاصله مکانی ورزشگاه‌ها با مرکز شهر	۱۸

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

تحلیل محیط سیستم

بر اساس روش دلفی، ۳۵ عامل به عنوان عوامل مؤثر بر وضعیت آینده پیشران‌های مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان توسط کارشناسان خبره شناسایی و این عوامل در ماتریس تحلیل اثرات متقابل وارد شدند. سپس میزان تأثیر هر یک از این عوامل بر سایر عوامل تأثیرگذار در وضعیت آینده سیستم، توسط خبرگان سنجیده شد. میزان این تأثیر با اعداد بین صفر تا سه سنجیده شده‌است. عدد صفر بیانگر «بدون تأثیر»، عدد یک بیانگر «تأثیر ضعیف»، عدد دو بیانگر «تأثیر متوسط»، عدد سه بیانگر «تأثیر زیاد» است. متغیرهای موجود در سطرها بر متغیرهای موجود در ستون‌ها اثر می‌گذارند. مجموع امتیاز متغیرهای واقع در سطرها، میزان تأثیرگذاری و مجموع امتیاز متغیرهای واقع در ستون‌ها، میزان تأثیرپذیری متغیرها را نشان می‌دهد. پس از مشخص شدن میزان تأثیرگذاری عوامل بر یکدیگر با بهره‌گیری از روش تحلیل اثرات متقابل در نرم‌افزار میک‌مک ۱ عوامل کلیدی تأثیرگذار بر وضعیت آینده سیستم، استخراج و مورد تحلیل و بررسی قرار گرفتند. ابعاد ماتریس ۳۵*۳۵ می‌باشد و متغیرها در پنج بخش مختلف تنظیم شده‌اند. درجه پرشدگی ماتریس ۷۵/۱۰ درصد است که نشان می‌دهد نزدیک به ۸۰ درصد، عوامل بر یکدیگر تأثیر داشته‌اند. از مجموع ۹۲۰ رابطه قابل ارزیابی در این ماتریس، ۳۰۵ رابطه عدد صفر (بدون تأثیر)، ۲۱۱ رابطه عدد یک (تأثیر ضعیف)، ۳۸۳ رابطه عدد دو (تأثیر متوسط) و ۳۲۶ رابطه عدد سه (تأثیر زیاد) بوده است. ماتریس بر اساس شاخص‌های آماری با دو بار چرخش داده‌ای از مطلوبیت و بهینه‌شدگی ۱۰۰ درصدی برخوردار بوده که حاکی از روایی بالای پرسش‌نامه دارد.

جدول ۴. ویژگی‌های تأثیرات مستقیم ۲

شاخص	متغیر	ردیف
۳۵	۳۵	۱
۲	۲	۲

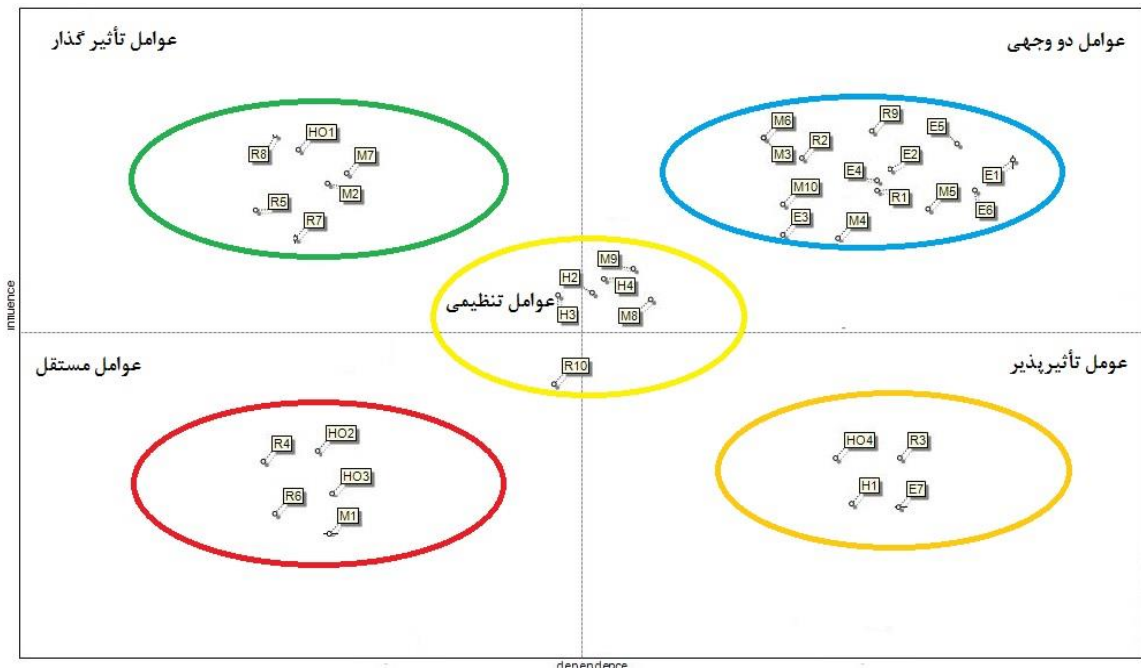
1 MICMAC

2 MDI

۹۶٪	تأثیرگذاری چرخش اول	تعداد تکرار	۳
۹۸٪	تأثیرپذیری چرخش اول	(چرخش)	۴
۹۹٪	تأثیرگذاری چرخش دوم		۵
۱۰۱٪	تأثیرپذیری چرخش دوم		۶
۳۰۵		تعداد صفرها (بدون تأثیر)	۷
۲۱۱		تعداد یک‌ها (تأثیر ضعیف)	۸
۳۸۳		تعداد دوها (تأثیر متوسط)	۹
۳۲۶		تعداد سه‌ها (تأثیر زیاد)	۱۰
۹۲۰		مجموع	۱۱
۷۵٪/۱۰		میزان پرشدگی خانه‌ها	۱۲

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

در روش تحلیل تأثیرات متقاطع، اگر پراکنش متغیرها به صورت L باشد نشان‌دهنده‌ی پایداری سیستم است، این به آن معنی است که برخی از متغیرها از میزان تأثیرگذاری بالا و برخی دیگر نیز از میزان تأثیرپذیری بالا برخوردار هستند. در این سیستم، جایگاه و نقش هر یک از این عوامل کاملاً مشخص و قابل بیان است، اما اگر پراکنش متغیرها، حول محور قطری پلان باشد نشان‌دهنده ناپایداری سیستم است. این سیستم‌ها به مراتب پیچیده‌تر از سیستم‌های پایدار هستند و متغیرهای در اکثر مواقع حالت بینابینی از تأثیرگذاری و تأثیرپذیری را نشان می‌دهند که ارزیابی و شناسایی عوامل کلیدی را با مشکل مواجه می‌سازد. در واقع می‌توان گفت نحوه پراکنش متغیرها در صفحه پراکنده‌ی، پایداری و ناپایداری سیستم را بیان می‌کنند. در سیستم‌های پایدار و ناپایدار متغیرها به صورت زیر دسته‌بندی می‌شوند: سیستم‌های پایدار: متغیرهای بسیار تأثیرگذار بر سیستم (عوامل کلیدی)، متغیرهای مستقل، متغیرهای خروجی سیستم (متغیرهای نتیجه). سیستم‌های ناپایدار: متغیرهای تعیین‌کننده یا تأثیرگذار، متغیرهای دو وجهی، متغیرهای تأثیرپذیر، متغیرهای مستقل و متغیرهای تنظیم.

شکل (۲). نمودار پراکنش متغیرها در محور تأثیرگذاری- تأثیرپذیری بر اساس تأثیرات مستقیم

با مشاهده صفحه پراکنش متغیرهای تأثیرگذار بر وضعیت آینده پیشران‌های مؤثر بر توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان، می‌توان دریافت که اکثر این متغیرها حول محور قطری پلان هستند و به غیر از چند متغیر با میزان تأثیرگذاری بالا، بقیه متغیرها تفاوت فاحشی با یکدیگر ندارند. این امر بیانگر وضعیت ناپایدار سیستم است. نرم افزاز میک‌مک در مجموع برای متغیرها دو نوع گراف و تحلیل ارائه می‌دهد، یکی اثرات مستقیم و دیگری اثرات غیرمستقیم. نرم‌افزار میک‌مک، میزان تأثیرپذیری و تأثیرگذاری عوامل را در یک نمودار مفهومی که از دو محور تأثیرپذیری و تأثیرگذاری تشکیل شده است نشان می‌دهد:

ناحیه اول: متغیرهای تأثیرگذار با درجه بالایی از تأثیرگذاری در سمت شمال‌غربی نمودار مشاهده می‌شوند. این متغیرها در واقع با درجه بالایی از تأثیرگذاری، به‌عنوان متغیرهای تعیین‌کننده نیز شناخته می‌شوند. متغیرهای این گروه در جدول ۵ آمده‌است.

جدول ۵. متغیرهای تأثیرگذار

ردیف	کد اختصاری	متغیر	ردیف	کد اختصاری	متغیر
۱	R5	وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه	۴	M2	وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط
۲	R7	نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون	۵	M7	وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب
۳	R8	وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون باشگاه‌های	۶	HO1	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

ناحیه دوم: متغیرهای دو وجهی: از مشخصه‌های مشترک متغیر دووجهی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری بالا می‌باشد و هر اقدامی بر روی این متغیرها بر روی متغیرها دیگر تغییر و واکنش را ایجاد خواهد کرد. که در جدول ۶ آمده است.

جدول ۶. متغیرهای دو وجهی

ردیف	کد اختصاری	متغیر	ردیف	کد اختصاری	متغیر
۱	E1	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت..	۸	M4	وجود کمیته‌های استعدادیابی
۲	E2	کمک به خصوصی‌سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت	۹	M5	استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعدادها
۳	E3	وجود قوانین منسجم در میان حامیان..	۱۰	M6	وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش
۴	E4	کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات	۱۱	M10	قوانین در جهت رعایت چارچوب فرهنگی
۵	E5	بلیت فروشی مناسب	۱۲	R1	وجود مسئول خبری در باشگاهها
۶	E6	فروش لباس و پرچم باشگاه	۱۳	R2	تعامل مناسب با خبرنگاران
۷	M3	کمک به اصل خصوصی‌سازی	۱۴	R9	وجود امکانات مناسب ماهوارهای پوشش

ناحیه سوم: متغیرهای تنظیمی: در نزدیکی مرکز ثقل نمودار این متغیرها قرار دارند که حالت تنظیمی داشته و بعضی مواقع مانند اهرمی ثانویه عمل خواهند کرد. که این عامل به سیاست‌های دولت بستگی دارد که قابل ارتقاء به متغیرهای تأثیرگذار، متغیرهای هدف و ریسک و متغیرهای تعیین‌کننده خواهند بود. متغیرهای این گروه در جدول ۷ آمده است.

جدول ۷. متغیرهای تنظیمی

ردیف	کد اختصاری	متغیر	ردیف	کد اختصاری	متغیر
۱	H2	دارا بودن زمین تمرین مناسب	۴	M8	برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مدیران و
۲	H3	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران	۵	M9	استفاده از ظرفیت ورزشگاه‌ها و هواداران
۳	H4	دار بودن امکانات مناسبی پذیرایی مناسب برای هواداران	۶	R10	وجود فضای کافی و امکانات لازم برای پخش برنامه‌های تلویزیونی در ورزشگاه‌ها

ناحیه چهارم: متغیرهای تأثیرپذیر: در بخش جنوب شرقی نمودار این متغیرها قرار دارند که به آنها متغیرهای نتیجه می‌گویند. که از تأثیرپذیری بسیار بالا و تأثیرگذاری بسیار پایین برخوردار می‌باشند. که در جدول ۸ آمده‌است.

جدول ۸. متغیرهای تأثیرپذیر

ردیف	کد اختصاری	متغیر	ردیف	کد	متغیر
۱	HO4	متعهد بودن دو طرف به قرارداد های منعقد	۳	E7	تبلیغات دور زمین
۲	H1	فاصله مکانی ورزشگاه‌ها با مرکز شهر	۴	R3	منتشر شدن مجله‌های فوتبال ماهی یک بار

ناحیه پنجم: متغیرهای مستقل: در بخش جنوب غربی نمودار این متغیرها قرار دارند که از تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پائینی است. متغیرهای این گروه در جدول ۹ آمده‌است.

جدول ۹. متغیرهای مستقل

ردیف	کد	متغیر	ردیف	کد	متغیر
۱	HO2	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌ها و بازیکنانی	۴	R6	ارائه اطلاعات مربوط به برگزاری مسابقات از طریق شبکه‌های اجتماعی
۲	HO3	ارائه قوانین برای تنظیم قرارداد بین بازیکن و ...	۵	M1	وجود قوانین مدون برای کاهش دخالت دولت
۳	R4	منتشر شدن وضعیت تیم‌های لیگ برتری در نشریات			

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

بر اساس نتایج تحلیل اثرات متقابل عوامل بر روی یکدیگر، میزان تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم عوامل مؤثر بر وضعیت آینده نقش شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان را نشان می‌دهد. مطابق با اطلاعات مندرج در جدول مذکور و براساس شکل (۲)

که از نرم افزار میک مک استخراج شده است وجود سایت های مناسب برای هر باشگاه، نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون، وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون، وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط، وجود مدرسه های فوتبال مناسب و ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه های و بازیکنانی (عوامل تأثیرگذار) و وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق، کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت، وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی، کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات، بلیت فروشی مناسب، فروش لباس و پرچم باشگاه، کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال، وجود کمیته های استعدادیابی، استفاده از روش های جدید برای کشف استعداد های فوتبال، وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش و پرورش، وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب های فرهنگی، وجود مسئول خبری در باشگاهها، تعامل مناسب با خبرنگاران و وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش مناسب بازی (عوامل دو وجهی) بیشترین میزان تأثیرگذاری مستقیم در وضعیت آینده نقش توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان را داشتند. در زمینه تأثیرگذاری غیرمستقیم نیز بیشترین امتیاز را همین عوامل به خود اختصاص داده اند و تکرار شده اند. که این تکرار همراه با جابه جایی امتیاز است.

جدول ۱۰. تأثیرات مستقیم ۱ و غیرمستقیم ۲ عوامل نسبت به یکدیگر

ردیف	متغیرها	تأثیر مستقیم عوامل		تأثیرات غیرمستقیم	
		میزان	نسبت به یکدیگر	میزان	عوامل بر یکدیگر
		میزان	تأثیرپذیری	میزان	تأثیرگذاری
۱	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق	۶۴	۸۴	۲۱۴۲۳۳	۲۶۱۲۲۶
۲	کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت	۶۸	۷۰	۲۱۴۹۳۰	۲۲۵۴۱۷
۳	وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی	۵۵	۶۳	۱۷۶۱۲۷	۲۱۴۳۹۶
۴	کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات	۶۷	۵۹	۲۱۰۶۵۵	۲۰۴۶۳۲
۵	بلیت فروشی مناسب	۶۵	۸۳	۲۰۴۹۶۰	۲۷۱۳۸۶
۶	فروش لباس و پرچم باشگاه	۶۱	۸۲	۲۰۰۱۳۵	۲۵۵۳۷۰
۷	تبلیغات دور زمین	۲۲	۶۹	۷۲۳۰۰	۲۲۴۴۳۴
۸	وجود قوانین مدون برای کاهش دخالت دولت	۲۲	۴۴	۶۳۰۴۶	۱۴۵۶۹۸
۹	وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط	۵۸	۴۳	۱۷۹۴۸۱	۱۴۷۰۰۶
۱۰	کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال	۷۲	۶۰	۲۲۸۶۶۶	۲۰۵۷۶۵
۱۱	وجود کمیته های استعدادیابی	۵۵	۶۸	۱۷۱۵۱۱	۲۲۹۱۰۹
۱۲	استفاده از روش های جدید برای کشف استعداد های فوتبال	۵۸	۷۲	۱۸۰۵۸۶	۲۳۲۷۹۵

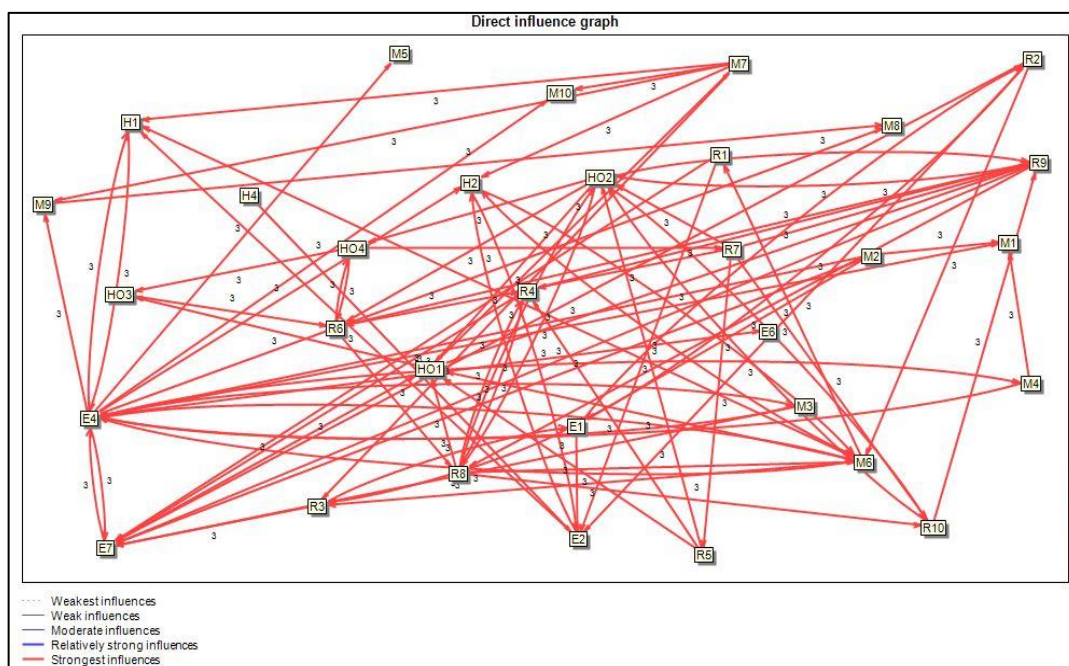
1 MDI

2 MII

۱۹۹۷۱۹	۲۳۱۶۷۰	۶۰	۷۲	وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش و پرورش	۱۳
۱۴۷۳۲۸	۱۸۳۹۹۲	۴۴	۵۹	وجود مدرسه های فوتبال مناسب	۱۴
۱۸۵۶۶۵	۱۹۴۸۸۴	۶۰	۶۱	برگزاری کلاس های آموزشی برای مدیران و بازیکنان	۱۵
۱۸۶۹۴۴	۱۹۵۶۲۹	۵۸	۶۳	استفاده از ظرفیت ورزشگاه ها و هواداران	۱۶
۱۹۸۰۴۶	۱۸۷۶۱۴	۶۳	۵۸	وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب های فرهنگی	۱۷
۲۱۴۱۵۶	۸۱۰۱۴	۶۶	۲۶	فاصله مکانی ورزشگاه ها با مرکز شهر	۱۸
۱۷۴۶۲۰	۱۸۸۸۴۲	۵۵	۵۸	دارا بودن زمین تمرین مناسب	۱۹
۱۶۴۲۹۱	۲۰۴۳۹۳	۵۲	۶۲	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران فوتبال	۲۰
۱۶۲۹۴۸	۱۹۶۷۶۰	۵۵	۶۲	دار بودن امکانات مناسبی پذیرایی مناسب برای هواداران	۲۱
۱۸۸۲۸۶	۲۰۹۲۸۴	۵۹	۶۶	وجود مسئول خبری در باشگاهها	۲۲
۱۹۰۰۲۲	۲۲۷۰۰۰	۶۲	۷۰	تعامل مناسب با خبرنگاران	۲۳
۲۵۲۶۱۲	۱۵۹۰۱۷	۸۰	۵۱	منتشر شدن مجله های فوتبال حداقل ماهی یک بار	۲۴
۷۶۷۴۸	۱۱۵۵۸۴	۳۱	۳۶	منتشر شدن وضعیت تیم های لیگ برتری در نشریات محلی	۲۵
۷۳۱۵۷	۱۸۹۹۶۲	۲۸	۵۸	وجود سایت های مناسب برای هر باشگاه	۲۶
۱۱۵۰۸۵	۸۸۶۴۶	۴۰	۲۸	ارائه اطلاعات مربوط به برگزاری مسابقات از طریق شبکه های اجتماعی	۲۷
۷۴۹۴۳	۱۷۴۹۹۳	۲۵	۵۵	نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون	۲۸
۷۸۹۶۲	۲۷۳۲۵۹	۲۸	۸۶	وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون	۲۹
۲۱۹۵۷۳	۲۲۲۴۶۰	۶۷	۶۹	وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش مناسب بازی	۳۰
۱۶۸۲۹۰	۱۵۹۸۰۰	۵۳	۴۹	وجود فضای کافی و امکانات لازم برای پخش برنامه های تلویزیونی در ..	۳۱
۱۰۸۶۳۹	۲۲۳۰۹۷	۳۷	۷۳	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه های و بازیکنانی	۳۲
۱۳۲۱۹۸	۱۷۱۵۴۶	۴۲	۵۱	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه ها و بازیکنانی	۳۳
۱۰۸۳۸۵	۹۵۷۴۶	۳۴	۳۱	ارائه قوانین برای تنظیم قرارداد بین بازیکن و باشگاه توسط فدراسیون	۳۴
۱۸۷۹۳۲	۱۳۵۹۶۱	۵۹	۴۴	متعهد بودن دو طرف به قرارداد های منعقد شده	۳۵
۱۹۵۵	۱۹۵۵	۱۹۵۵	۱۹۵۵	جمع	

منبع: نگارنده، ۱۴۰۱

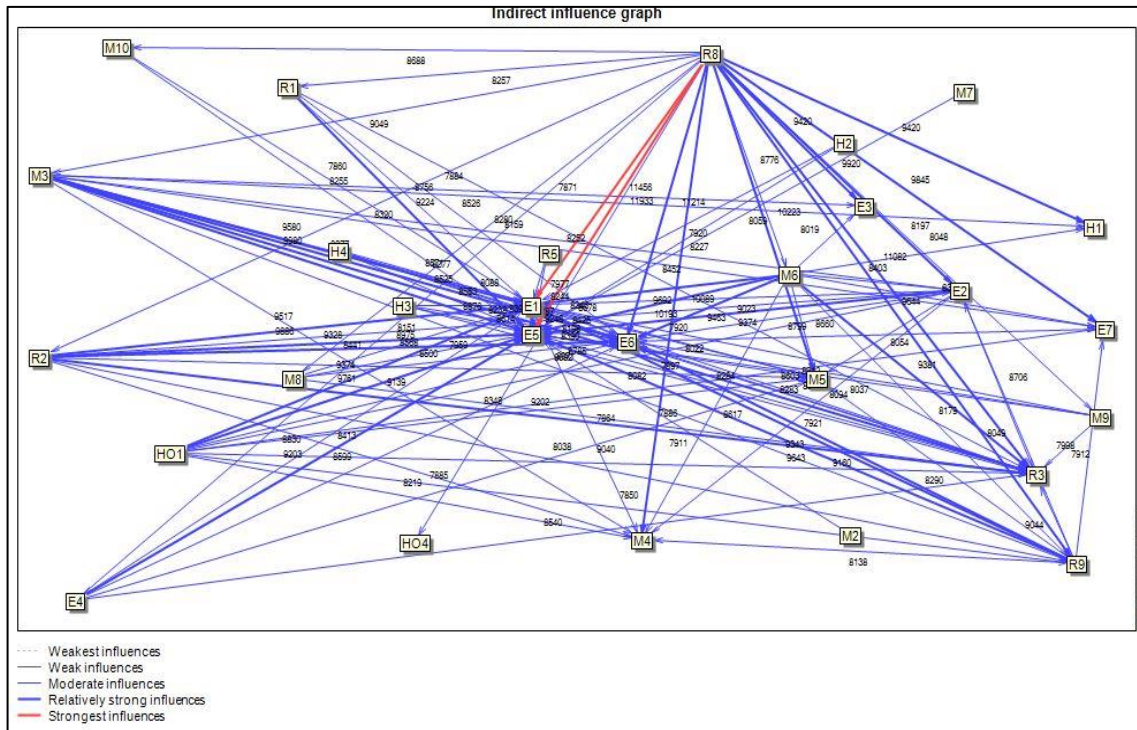

شکل ۳. گراف اثرات مستقیم متغیرها بر یکدیگر (تأثیرات بسیار ضعیف تا بسیار قوی)

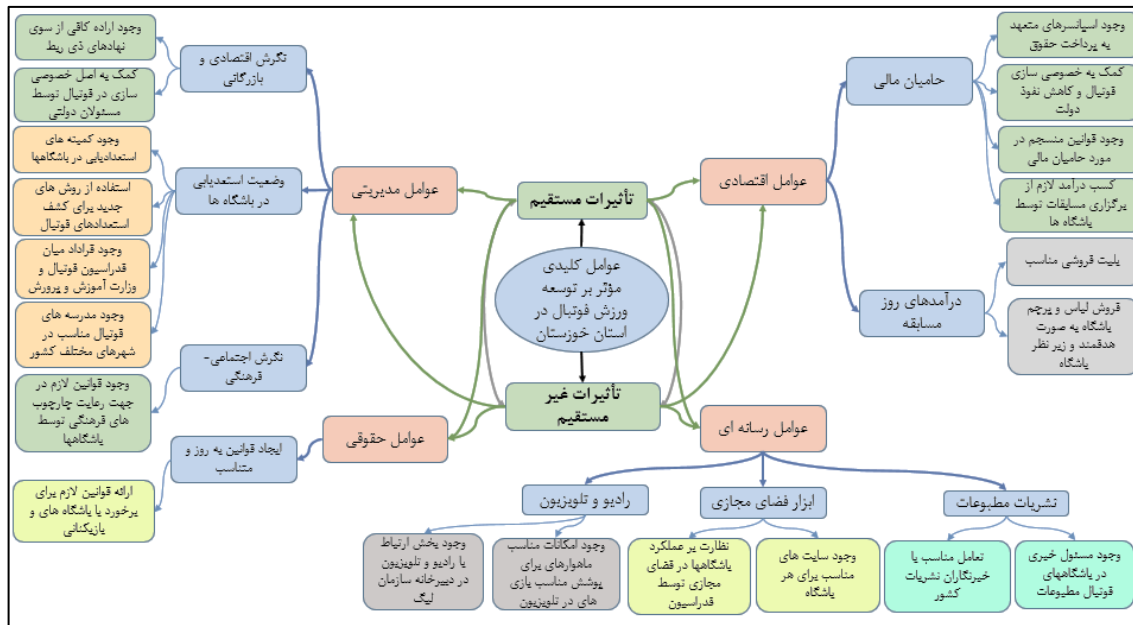
تأثیرات غیرمستقیم متغیرها

همانطور که در مطالب قبلی گفته شد، نرم‌افزار میک‌مک در مجموع دو نوع تحلیل و نمودار را نشان می‌دهد؛ یکی اثرات مستقیم و دیگری اثرات غیرمستقیم. تحلیل اثرات مستقیم در واقع نتیجه برهم کنش داده‌های ماتریس اولیه است و تحلیل اثرات غیرمستقیم نتیجه محاسبه توان‌های بالاتر و تکرار ماتریس اولیه است. در واقع در این روش هر کدام از روابط متغیرها توسط نرم‌افزار به توان‌های ۲.۷.۹.۵ و غیره رسانده شده و بر این اساس تأثیرات غیرمستقیم متغیرها سنجیده می‌شود. با این حال، متغیرها در هر دو اثرات مستقیم و غیرمستقیم، کمترین میزان جابه‌جایی و تغییرات را داشته‌اند و مجموعه عوامل کلیدی هم در اثرات مستقیم و هم در اثرات غیرمستقیم تفاوت چندانی با یکدیگر ندارند. در این پژوهش مقصود اصلی از بیان این تحلیل‌ها، شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده نقش شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان است که در ادامه به این عوامل اشاره خواهد شد. در شکل (۴) میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متغیرها بر اساس تأثیرات غیرمستقیم در نرم‌افزار میک‌مک نشان داده شده است:

شکل ۴. گراف اثرات غیر مستقیم متغیرها بر یکدیگر (تأثیرات بسیار ضعیف تا بسیار قوی)

نتایج همپوشانی متغیرهای مستقیم و غیرمستقیم در پژوهش نشان داد که بیست عامل کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده نقش توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان نقش دارند. همان‌گونه که در شکل (۵)، نمایش داده شده‌است این بیست عامل شامل وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه، نظارت بر عملکرد باشگاهها توسط فدراسیون، وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون، وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط، وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب، ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های و بازیکنانی، وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق، کمک به خصوصی‌سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت، وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی، کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات، بلیت فروشی مناسب، فروش لباس و پرچم باشگاه، کمک به اصل خصوصی‌سازی در فوتبال، وجود کمیته‌های استعدادیابی، استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعدادهای فوتبال، وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش و پرورش، وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب‌های فرهنگی، وجود مسئول خبری در باشگاهها، تعامل مناسب با خبرنگاران و وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای پوشش مناسب بازی می‌باشد.

شکل ۵. عوامل مؤثر بر وضعیت آینده نقش شاخص های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان

در ادامه به رتبه بندی میزان اثرگذاری مستقیم متغیرها بر یکدیگر به تفکیک تأثیرپذیری و تأثیرگذار شده است.

جدول ۱۱. رتبه بندی میزان اثرگذاری مستقیم متغیرها بر یکدیگر به تفکیک تأثیرپذیری و تأثیرگذار

تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم و غیر مستقیم							
متغیر	تأثیرگذاری	متغیر	تأثیرپذیری	متغیر	تأثیرگذاری	متغیر	تأثیرپذیری
۱	R8	۴۳۹	E1	۴۲۹	R8	۴۳۸	E5
۲	HO1	۳۷۳	E5	۴۲۴	M6	۳۷۲	E1
۳	M3	۳۶۸	E6	۴۱۹	M3	۳۶۷	E6
۴	M6	۳۶۸	R3	۴۰۹	R2	۳۶۴	R3
۵	R2	۳۵۸	M5	۳۶۸	HO1	۳۵۸	M5
۶	R9	۳۵۲	E2	۳۵۸	R9	۳۵۷	M4
۷	E2	۳۴۷	E7	۳۵۲	E2	۳۴۵	E2
۸	E4	۳۴۲	M4	۳۴۷	E1	۳۴۰	E7
۹	R1	۳۳۷	R9	۳۴۲	E4	۳۳۸	R9
۱۰	E5	۳۳۲	H1	۳۳۷	R1	۳۳۶	E3
۱۱	E1	۳۲۷	E3	۳۲۲	E5	۳۲۹	H1
۱۲	M9	۳۲۲	M10	۳۲۲	H3	۳۲۸	M3
۱۳	H3	۳۱۷	R2	۳۱۷	E6	۳۲۱	E4

تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم و غیر مستقیم							
متغیر	تأثیرگذاری	متغیر	تأثیرپذیری	متغیر	تأثیرگذاری	متغیر	تأثیرپذیری
۱۴	H4	۳۱۷	M3	۳۰۶	H4	M6	۳۲۰
۱۵	E6	۳۱۲	M6	۳۰۶	M9	M10	۳۱۸
۱۶	M8	۳۱۲	M8	۳۰۶	M8	R2	۳۰۵
۱۷	M7	۳۰۱	E4	۳۰۱	R5	R1	۳۰۲
۱۸	M2	۲۹۶	R1	۳۰۱	H2	HO4	۳۰۱
۱۹	M5	۲۹۶	HO4	۳۰۱	M10	M9	۳۰۰
۲۰	M10	۲۹۶	M9	۲۹۶	M7	M8	۲۹۸
۲۱	H2	۲۹۶	H2	۲۸۱	M5	H2	۲۸۰
۲۲	R5	۲۹۶	H4	۲۸۱	M2	R10	۲۷۰
۲۳	E3	۲۸۱	R10	۲۷۱	E3	H3	۲۶۳
۲۴	M4	۲۸۱	H3	۲۶۵	R7	H4	۲۶۱
۲۵	R7	۲۸۱	M1	۲۲۵	HO2	M7	۲۳۶
۲۶	R3	۲۶۰	M7	۲۲۵	M4	M2	۲۳۶
۲۷	HO2	۲۶۰	M2	۲۱۹	R10	M1	۲۳۴
۲۸	R10	۲۵۰	HO2	۲۱۴	R3	HO2	۲۱۲
۲۹	HO4	۲۲۵	R6	۲۰۴	HO4	R6	۱۸۴
۳۰	R4	۱۸۴	HO1	۱۸۹	R4	HO1	۱۷۴
۳۱	HO3	۱۵۸	HO3	۱۷۳	HO3	HO3	۱۷۴
۳۲	R6	۱۴۳	R4	۱۵۸	R6	R8	۱۲۶
۳۳	H1	۱۳۲	R5	۱۴۳	H1	R4	۱۲۳
۳۴	E7	۱۱۲	R8	۱۴۳	E7	R7	۱۲۰
۳۵	M1	۱۱۲	R7	۱۲۷	M1	R5	۱۱۷

انتخاب عوامل مؤثر و کلیدی بر وضعیت آینده شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان

پس از شناسایی ۳۵ عامل مؤثر بر وضعیت آینده توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان از طریق دلفی متخصصین، نرم‌افزار میک‌مک جهت استخراج عوامل کلیدی سیستم به کار گرفته شد که در نهایت ۲۰ کلیدی بر اساس تحلیل‌ها شناسایی شد. این عوامل در هر دو روش تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم با درجاتی از جابه‌جایی تکرار شده است. ۲۰ عامل کلیدی تأثیرگذار بر وضعیت آینده سیستم از میان ۳۵ عامل اولیه مؤثر، در هر دو روش تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم به شرح ذیل می‌باشند:

جدول ۱۳. عوامل کلیدی تأثیرگذار (مستقیم و غیرمستقیم)

رتبه	متغیر	تأثیرگذاری مستقیم	متغیر	تأثیرگذاری غیر مستقیم
۱	وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون	۴۳۹	وجود بخش ارتباط با رادیو و تلویزیون	۴۳۸
۲	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه..	۳۷۳	وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش..	۳۷۲
۳	کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال	۳۶۸	کمک به اصل خصوصی سازی در فوتبال	۳۶۷
۴	وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش	۳۶۸	تعامل مناسب با خبرنگاران	۳۶۴
۵	تعامل مناسب با خبرنگاران	۳۵۸	ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های..	۳۵۸
۶	وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای ...	۳۵۲	وجود امکانات مناسب ماهوارهای برای..	۳۵۷
۷	کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت	۳۴۷	کمک به خصوصی سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت	۳۴۵
۸	کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات	۳۴۲	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق	۳۴۰
۹	وجود مسئول خبری در باشگاهها	۳۳۷	کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات	۳۳۸
۱۰	بلیت فروشی مناسب	۳۳۲	وجود مسئول خبری در باشگاهها	۳۳۶
۱۱	وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق	۳۲۷	بلیت فروشی مناسب	۳۲۹
۱۲	استفاده از ظرفیت ورزشگاه ها و هواداران	۳۲۲	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران فوتبال	۳۲۸
۱۳	دارا بودن سقف در جایگاه هواداران فوتبال	۳۱۷	فروش لباس و پرچم باشگاه	۳۲۱
۱۴	دار بودن امکانات مناسبی پذیرایی مناسب ..	۳۱۷	دار بودن امکانات مناسبی پذیرایی مناسب ..	۳۱۶
۱۵	فروش لباس و پرچم باشگاه	۳۱۲	استفاده از ظرفیت ورزشگاه ها و هواداران	۳۱۴
۱۶	برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مدیران و بازیکنان	۳۱۲	برگزاری کلاس‌های آموزشی برای مدیران و بازیکنان	۳۱۳
۱۷	وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب	۳۰۱	وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه	۳۰۵
۱۸	وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی ربط	۲۹۶	دارا بودن زمین تمرین مناسب	۳۰۳
۱۹	استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعداد	۲۹۶	وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب	۳۰۱
۲۰	وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب فرهنگی	۲۹۶	وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب	۲۹۵

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

با توجه به جدول (۱۳) عوامل کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده سیستم در هر دو تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم دقیقاً تکرار شده است که این تکرار همراه با جابه‌جایی در رتبه بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه فوتبال در کشورهای پیشرفته جهان به صورت یک صنعت درآمدزا و مهم شناخته شده است که در ابعاد مختلف زندگی افراد رسوخ کرده است. باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال در سراسر جهان به عنوان بخشی از صنعت ورزش برای تأمین منابع و هزینه‌های خود از روش‌های مختلفی مانند جذب حامیان مالی، تبلیغ کالاهای تجاری، فروش بازیکن، فروش بلیت، محصولات ورزشی و ارائه خدمات جانبی و غیره استفاده می‌کنند. بر اساس نتایج به دست آمده از مدل آینده پژوهی بین تمام شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این یافته با نتایج تحقیقات ناگی بسکی و همکاران (۲۰۱۵)، زهره وندیان و همکاران (۱۳۹۷) همسو می‌باشد در واقع این تحقیقات به بررسی شاخص‌های فروش بلیت، کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات، دار بودن امکانات پذیرایی مناسب اشاره کرده‌اند. همچنین بردبوری (۲۰۲۰) هم نتایج مشابهی بدست آورده است برای حرکت در جهت تبدیل باشگاه به یک بنگاه اقتصادی باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران می‌بایست توانایی رقابت داشته باشند که این مهم به مدد استفاده از تبلیغات و رسانه‌ای کردن ورزش فوتبال امکان‌پذیر است. بر اساس نتایج تحقیقات رضایی و همکاران (۱۴۰۰) و احمدی و همکاران (۱۴۰۰) که به بررسی درآمدزایی و حمایت رسانه‌ها با استفاده از آینده‌پژوهی پرداخته است همسو و هم‌راستا می‌باشد و از سویی دیگر می‌توان گفت نتایج این پژوهش با تحقیقات عبدالملکی (۲۰۱۸) و همسو نمی‌باشد در واقع این تحقیقات به نقش پررنگ هواداران اشاره کرده‌اند که نتایج پژوهش نقش هواداران کم‌رنگ می‌باشد. در همین راستا، هدف پژوهش حاضر، تعیین و شناسایی عوامل و پیشران‌های تأثیرگذار بر آینده شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان است. برای دستیابی به این هدف در ابتدا پس از مرور جامعی بر ادبیات تحقیق، ۵ بعد، ۱۱ شاخص و ۳۵ مؤلفه به عنوان متغیرهای مؤثر بر وضعیت آینده توسعه شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان از طریق تکنیک دلفی شناسایی شده است در ادامه ۵ دسته از عوامل (عوامل تنظیمی، عوامل دوجوهی، عوامل تأثیرگذار، مستقل، تأثیرپذیر) مورد شناسایی قرار گرفتند و در نهایت از میان ۳۵ عامل، تعداد ۲۰ عامل، به عنوان پیشران‌های اصلی و کلیدی شناسایی شدند. وجود سایت‌های مناسب برای هر باشگاه، نظارت بر عملکرد باشگاه‌ها توسط فدراسیون، وجود بخش ارتباط با رسانه، وجود اراده کافی از سوی نهادهای ذی‌ربط، وجود مدرسه‌های فوتبال مناسب و ارائه قوانین لازم برای برخورد با باشگاه‌های و بازیکنانی و وجود اسپانسرهای متعهد به پرداخت حقوق، کمک به خصوصی‌سازی فوتبال و کاهش نفوذ دولت، وجود قوانین منسجم در مورد حامیان مالی، کسب درآمد لازم از برگزاری مسابقات، بلیت فروشی مناسب، فروش لباس و پرچم باشگاه، کمک به اصل خصوصی‌سازی در فوتبال، وجود کمیته‌های استعدادیابی، استفاده از روش‌های جدید برای کشف استعدادها، فوتبال، وجود قرارداد میان فدراسیون فوتبال و آموزش و پرورش، وجود قوانین لازم در جهت رعایت چارچوب‌های فرهنگی، وجود مسئول خبری در باشگاهها، تعامل مناسب با خبرنگاران و وجود امکانات مناسب ماهواره‌های برای پوشش مناسب بازی در هر دو حالت تأثیرات مستقیم و تأثیرات غیرمستقیم، دارای بالاترین وزن نسبت به سایر عوامل تأثیرگذار می‌باشند. و این به دلیل بالا بودن اهمیت این عوامل در توسعه شاخص‌های توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان می‌باشد. بنابراین توجه به این عوامل و تأثیرات آن‌ها از سوی مدیران و مسئولین امر می‌تواند شرایط توسعه مطلوب و کارآمد توسعه ورزش فوتبال در استان خوزستان را در آینده فراهم سازد.

References:

Mahmoudian, Abid, Sadeghi Boroujerdi, Saeed, Naro, Mohammad, Ebrahim Faqi Mahmoud, Ako. The role of team identity in the attendance intention of football spectators with the mediation of attendance restrictions (case study: Esteghlal Club of Tehran). *Contemporary researches in sports management*, (2021), 11(21), 35-49. (in Persian)

Torsson, M. "Cyborg athletes – A European history of gender, technology and virtue in sports". Linköping University, Faculty of Arts and Sciences, Student thesis, (2013), 18, 127-133.

Faulkner, A., & Gabe, J. "Where biomedicalisation and magic meet: Therapeutic innovations of elite sports injury in British professional football and cycling". *Social Science & Medicine*, (2017), 178, 136-143.

Khalili, Ali Asghar, Safania, Ali Mohammad, Zarei, Ali, Masoumi, Hassan. Performance evaluation framework of Iran professional football league organization: with grounded theory approach. *Contemporary Researches in Sports Management*, (2022), 11(21), 17-33. (in Persian)

Arefian Shahrabaki, Abolqasem, development of the strategic plan of the Tehran province football board, master's thesis, sports management department, under the guidance of Dr. Farshad Tzaari, Ivan Kay University, Faculty of Management and Accounting. (2016) (in Persian).

Gholampour, Mohammad, Razavi, Seyyed Mohammad Hossein, Khabeyri, Mohammad, Dosti, Morteza. Factor analysis of the factors affecting management in the success of Iranian football. *Journal of sports management and movement behavior*, (2016), 13(25), pp. 15-26.

Darvishi, Abulfazl. Designing models of talent search and talent development in Iranian football, doctoral dissertation in the field of sports management, under the guidance of Dr. Morteza Dosti, Faculty of Sports Sciences, Mazandaran University. (2017). (in Persian)

Huijgen, Barbara CH, Elferink-Gemser, Marije T, Ali, Ajmol, & Visscher, Chris. Soccer skill development in talented players. *International journal of sports medicine*, (2013), 34(08), pp: 720-726.

Perciballi, Sergio, Soccer and Society: A Study of Ethnic Group Adaptation in Society Through the Game of Soccer; Windsor, Ontario, 1972. *Electronic Theses and Dissertations*, University of Windsor. (2011). PP: 1-241.

Ball, J; Simpson, S; Ardovino, P. "Leadership competencies of university recreational directors in Wisconsin". *Recreational Sports Journal*, (2008). 23: 3-10.

Cayolla, Ricardo, & Loureiro, Sandra Maria Correia. Fans club brand relationship: football passion. *International Journal of Business and Globalisation*. (2014), 10, 12(1), pp: 82-97.

Naderi Nasab, Mehdi; Ehsani, Mohammad; Khabeiri, Mohammad; Amiri, Mojtaba, Determining the appropriate approach to the development of football in the Islamic Republic of Iran and comparing it with the approaches of several selected countries, *Sports Management Journal*, (2011), 3(10). pp. 119-103. (in Persian)

Asl Kuti, Mohammad Baqir, Identifying obstacles to the progress of football in Khuzestan province from the point of view of the sports community. Master's thesis. Shahid Chamran University of Ahvaz, (2013). (in Persian)

Hamidi, Mohsen, Hamidi, Mehrzad, Khabeiri, Mohammad, Sajjadi, Seyed Nasrallah, Hierarchical and cause-and-effect design of the strategy map of the National Football Academy with interpretive structural modeling. *Human resources management in sports*. (2019), 8(1), 217-205. (in Persian)

Nagy-Becsky, Patricia, Tamás Dékán, Reka Szoke, and Zoltán Bács. "The relevance of sports financing." *APSTRACT: Applied Studies in Agribusiness and Commerce* 9, no. 1033-2016-84271 (2015): 19-22.

Dodd, K. D., & Newans, T. J. "Talent identification for soccer: Physiological aspects". *Journal of science and medicine in sport*, (2108), 20(01), 0173-0178.

Bennett, K. J., Vaeyens, R., & Fransen, J. Creating a framework for talent identification and development in emerging football nations. *Science and Medicine in Football*, (2021), 3(0), 36-32.

Yury, z, Ilya, s. "Measuring the efficiency of Russian Football Premier League clubs", *Electronic Journal of Applied Statistical Analysis*; (2017), 10(3), 773-789.

Jardin, M. "Efficiency of French football clubs and its dynamics", *University of Rennes*, (2010). (13):198-28.

Rezaei, Prasto, Pourkiani, Mohammad, Naqshbandi, Seyyed Salahuddin, Baghrian Farahabadi, Mohsen. Prospective research on the development of Iranian women's professional sports based on scenario writing. *Contemporary researches in sports management*. (2021). (in Persian)

Ahmadi, sirus; Aghakhani, Ali; Rezaei, Alireza. Designing a model of football diplomacy and international relations in Iran from the perspective of experts. *Contemporary researches in sports management*, (2021), 11(22). (in Persian)

Zamiri Kamel, Ali, Bahrami, Shahab, Moradi, Alireza, Naqshbandi, Seyyed Salahuddin, Presenting the tax policy development model in Iran's professional football using the foundation data model. *Contemporary researches in sports management*. (2021), 11(21), pp. 104-87. (in Persian)

Ali Dost Qahfarkhi, Ebrahim, Asadi, Mehrzad. Designing the competency model of the manager of the club in the Premier Football League of Iran. *Contemporary research in sports management*, (2021), 11(21), 151-167. (in Persian)

Farvardin, Mohammad Mehdi, Naderian, Masoud, Nik Sarasht, Asghar, Dast Barhaq, Hossein. Presenting the development model of the success of football coaches using foundational data theory (case study: first league football clubs of the country). *Contemporary researches in sports management*, (2019),10(19), 111-125. (in Persian)

Majdi, Seyyed Mirshad, Hami, Mohammad, Shujaei, Vahid, Identifying and ranking the success factors of managers of Premier Football League clubs in Iran. *Contemporary research in sports management*, (2019), 10(19), 83-91. (in Persian)

Zohra Vandian, Karim, Koze Chian, Hashem, Ehsani, Mohammad, Amiri, Mojtabi. Designing and compiling the model of marketing capabilities of Iran's premier football league clubs. *Sports management and development*, 2017; 7(1): 68-85.

Dosti, Morteza. Identification and ranking of obstacles and development factors of selected football clubs in Mazandaran province. *Sports Management and Movement Behavior Research Journal*, 2015; 12(23): 219-236. (in Persian)

Bradbury, T., Mitchell, R., & Thorn, K. Moving forward: business model solutions for amateur sport clubs. *Managing Sport and Leisure*, (2020), 1-17.

Abdolmaleki, H., Mirzazadeh, Z., & Alidoust, E. Identify and prioritise factors affecting sports consumer behaviour in Iran. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 2017, 18, 42.